

בחיפה

המבקש:

עלא תלאוי

ע"י ב"כ עוה"ד עאוני בנא ו/או דן יקיר
ו/או רחל בנימין ו/או הדס תגרי ו/או
רינת קיטאי ו/או מיכל פינצ'וק ו/או
לילה מרגלית ו/או מנאל חזאן ו/או
באנה שגרי-בדארנה ו/או שרון אברהם-ויס
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל, שדי הנדיב 9, חיפה 34611
טל: 8348876-04; פקס: 8348878-04

נגד

המשיבה:

ארקיע - קווי תעופה ישראלים בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד נורית שורק-איל
רח' ברוש 13, רעות 71908
טל: 9263508-08, פקס: 9262693-08

בקשת רשות ערעור

מוגשת בזה בקשת רשות ערעור על החלטת בית משפט השלום בחיפה (כב' השופטת א' פריאל)
מיום 5.2.02, בבש"א 22971/99, בבש"א 2201/00 ובבש"א 363/02, בת"א 18147/98.

ההחלטה מצ"ב, ומסומנת נספח א'.

נימוקי הבקשה

עניינה של בקשה זו החלטת בית המשפט קמא לעניין גילוי מסמכים, מתן פרטים נוספים ותשובות לשאלון. בהתאם להחלטה זו נקבע, כי מסמכים, שהמשיבה נתבקשה לגלות, ושאלות ופרטים נוספים, שהמשיבה נתבקשה להשיב עליהן, לא שייכים לעניין הנדון במשפט. המדובר בעיקר, במסמכים, שאלות ופרטים נוספים, הנוגעים להוראות ו/או הנחיות ו/או נהלי הבדיקות

הביטחוניות, שהוציא שירות הבטחון הכללי של מדינת ישראל, ואשר על פיהם עורכת המשיבה בדיקות ביטחוניות לנוסעיה, ובכללם המבקש.

רקע עובדתי

1. בספטמבר 1998 הגיש המבקש תביעה בבית משפט השלום בחיפה כנגד המשיבה (להלן - התביעה), שעניינה הוא בבדיקות ובתחקורים ביטחוניים משפילים ופוגעים. בכתב התביעה פורטו עילות התביעה, שעיקרן פגיעה בזכויות יסוד של המבקש והפלייתו לרעה על רקע השתייכותו הלאומית, היינו היותו בן הלאום הערבי.

2. לכל אורך כתב ההגנה שהוגש מטעם המשיבה נטען, כי התחקורים והבדיקות שנדרשו ובוצעו ביחס למבקש נעשו על פי הצורך באותן נסיבות ועל פי החוק והנהלים שהוצאו על פיו. לטענת המשיבה הבדיקה הביטחונית נעשתה על פי הוראות ונהלים, שמוציא שירות הביטחון הכללי של מדינת ישראל (ר' פסקאות 1-2 וסעיפים 17,32,37 לכתב ההגנה).

מצ"ב כתב ההגנה, מסומן נספח ב'.

ההליכים והבקשות בבית משפט קמא

3. ביום 22.12.99 הגיש המבקש בבית משפט קמא בקשה למתן צו לגילוי מסמכים, לתצהיר תשובות לשאלון ולפרטים נוספים (בש"א 22971/99). בין היתר, המשיבה נתבקשה לתת תשובות, להשלים פרטים ולגלות מסמכים, לעניין הוראות ונוהלי הבדיקות הביטחוניות המבוצעות על ידי המשיבה, לרבות לעניין הבדיקות שבוצעו למבקש עצמו (להלן - הנהלים).

מצ"ב העתק הבקשה, מסומן נספח ג'.

4. ביום 23.12.99 הוציא בית המשפט קמא צו, המורה למשיבה להשיב על שאלון, ליתן פרטים נוספים ולגלות מסמכים, כמבוקש בבקשת המבקש (להלן - הצו). עוד נקבע באותה החלטה, כי המשיבה רשאית להגיש תגובה בכתב ולבקש לבטל את הצו תוך 30 ימים מיום המצאת ההחלטה לידה.

מצ"ב העתק הצו, מסומן נספח ד'.

5. בינואר 2000 הגישה המשיבה בקשה לביטול הצו (בש"א 2201/00), שלא כללה התייחסות מהותית לגופה של בש"א 22971/99. המשיבה טענה, כי אין טעם לדון בבקשה זו בטרם הוכרעה

הבקשה למחיקת ו/או דחית התביעה על הסף, אותה הגישה המשיבה בד בבד עם הגשת בקשתה לביטול הצו.

6. ביום 17.10.01 נתקבל במשרדו של הח"מ תצהיר מטעם המשיבה, אשר מתיימר לספק מענה לבקשותיו של המבקש בבש"א 22971/99 (להלן - התצהיר). לא ניתנו בתצהיר תשובות/פרטים נוספים מספקים לרוב בקשותיו של המבקש. ואילו לעניין המסמכים/הפרטים/השאלות, שעניינם נוהלי הבדיקות הביטחוניות, שעורכת הנתבעת לנוסעיה, נטען בתצהיר, כי נהלים אלה "אינם רלוונטיים וממילא חסויים".

מצ"ב העתק התצהיר, מסומן נספח ה'.

7. ביום 3.1.02 הגיש המבקש בקשה להשלמת תשובות לשאלון ופרטים נוספים (בש"א 363/02). המבקש ביקש, כי המשיבה תשיב ו/או תוסיף ותשיב כמתחייב על השאלון ועל הבקשה למתן פרטים נוספים לרבות לעניין הנהלים. המבקש פירט את השאלות והפרטים הנוספים, אשר לגביהם לא ניתנה תשובה מספקת בתצהיר, במסמך שצורף לבקשה, ואשר סומן כנספח ד' (להלן - "נספח ד"). בתשובת המשיבה לבקשה זו נטען, כי התשובות שניתנו בתצהיר הינן מלאות ומספקות.

מצ"ב העתק "נספח ד" לבקשה, מסומן נספח ו'.

8. ביום 5.2.02 ניתנה החלטת בית המשפט קמא נשוא בקשה זו, שבה נקבע: "זו בקשה להשלים תשובות על שאלון ומתן פרטים נוספים. עיקר המחלוקת סבה סביב הבקשה לפרט מהם הנהלים וההוראות שמוציא שירות הביטחון הכללי (להלן: השב"כ) שעל פיהן נעשית הבדיקה הביטחונית וכן מהי ההכשרה שמקבלים עובדי הנתבעת ומהם הנהלים והוראות העבודה שהם מקבלים מהשב"כ. בהתחשב בעובדות המפורטות בכתב התביעה בהן מיוחסת לעובדי הנתבעת התנהגות מסוימת, אין כל רלוונטיות לנהלים אלה, שהרי התנהגותם וחוקיותה תבחנה באופן עצמאי וללא קשר לאמור בנהלים. אשר על כן אני דוחה את הבקשה נשוא בש"א 362/02". (סעיפים 10-12 להחלטה).

הטיעון המשפטי

9. בית המשפט קמא טעה משקבע, כי הנהלים וההנחיות, שעל פיהם עורכת המשיבה בדיקות ביטחוניות לנוסעיה, אינם רלוונטיים לתביעה. כמו כן, בית המשפט קמא טעה משלא התייחס כראוי לגופה של בקשת המבקש להשלמת פרטים נוספים ותשובות לשאלון, ובמקום זה הסתפק בהתייחסות כללית וקצרה לשאלות ו/או דרישות, הנוגעות אך ורק לנהלי הבדיקות הביטחוניות.

10. השאלות והפרטים שהמשיבה התבקשה להשלים במסגרת בש"א 363/02, וכן המסמכים שגילויים התבקש במסגרת בש"א 22971/99, מתייחסים לסוגיות, העולות באופן מובהק בכתב ההגנה, והם עשויים לעזור לבית המשפט להגיע לחקר האמת, זאת בהתחשב בטיבה של התביעה דן, שטענת הפליה עומדת ביסודה.

11. המבקש העלה טענות עובדתיות מפורשות בכתב התביעה, ואילו המשיבה הסתפקה בהכחשות כלליות, שאין בצדן כל פירוט. **לכל אורך כתב ההגנה המשיבה טוענת, כי הבדיקות הבטחוניות נשוא התביעה נעשו על פי הצורך באותן נסיבות ועל פי החוק והנהלים שהוצאו על פיו. כן טוענת המשיבה בפירוש, כי בדיקות אלו נעשות על פי הוראות ונהלים שמוציא שירות הביטחון הכללי.** המשיבה לא פירטה מהם הוראות ונהלים אלו, ואף לא התייחסה לאותו צורך ואותן נסיבות, אשר על פיהן נדרשו ובוצעו הבדיקות.

12. עצם טיבה של התביעה דן, מחייב התייחסות מהותית לעובדות, שלא בהכרח קשורות להתנהגות הספציפית של עובדי הביטחון באותן בדיקות, שהתובע עבר בעצמו, אלא גם לעובדות אחרות, לרבות לעניין נהלי הבדיקות הביטחוניות, שעורכת הנתבעת לנוסעים על פי הוראות ו/או הנחיות ו/או הנהלים, שמוציא שירות הביטחון הכללי של מדינת ישראל. נהלים אלה הועלו במפורש בהגנתה של המשיבה, ויש בהם כדי לסייע בידי המבקש בהוכחת טענתו העיקרית בדבר הפלייתו לרעה.

13. על פי ההלכה הפסוקה, אף מסמכים ו/או שאלות לגבי עובדות, מלבד אלו שבמחלוקת ואלו העולים במישרין מכתבי הטענות במשפט הנדון, הם לגיטימיים ושייכים לעניין, כל עוד יש בהם כדי לקדם עניינו של התובע באופן עקיף, בהוכחת עובדות וטענות שעליהן מתבססת התביעה.

ע"א 687/70 עוזיאל נ' מישאל משה ואח', פ"ד כו (1) 387, דברי השופט ח' כהן בעמ' 392 ;
רע"א 2142/96 פז נ' חברת פז-הקריה ואח', פורסם בתק-על 96(2), 475 ;
ע"א 200/63 משה צוף ואח' נ' דוד אושפיז, פ"ד יז 2400 ;
ע"א 40/49 כיאט נ' כיאט, פ"ד ג 159.

14. יפים לעניין זה דבריו של השופט זוסמן :

"ואף למטרה צנועה יותר מותר לבעל דין להציג שאלות ליריבו, שכן לא רק לגבי העובדות שבמחלוקת, העולות במישרין מכתבי הטענות, רשאי הוא לחקור, אלא גם לגבי עובדות אחרות העשויות לעזור לו, בעקיפין, להוכיח או להזים עובדות אלה.....בידי בית המשפט נתון שיקול דעת רחב, ובלבד שהשאלות יהיו "לענין הנדון" העומד לפניו, בלשון התקנה 107, או מהותיות....."מהותית" לא רק עובדה השנויה במחלוקת, אלא גם כל עובדה אחרת עליה יכול בעל דין לבנות הוכחתה של העובדה העיקרית". (י' זוסמן, סדרי הדין האזרחי, מהדורה 5, עמ' 412).

15. בהקשר זה יצויין, כי הבדיקה המיוחדת, אותה עבר המבקש, כפי שמפורט בהרחבה בכתב התביעה, הינה רחוקה מאוד מלהיות "בדיקה שגרתית", אותה עברו שאר הנוסעים בטיסות נשוא התביעה. המבקש עבר מסכת תחקורים ארוכה, משפילה, פוגענית וחודרנית, שבמהלכה, בין השאר, בוצעה התקשרות למשרד עורכי הדין, שבו עבד המבקש לצורך "אימות" זהותו (עובדה שהמשיבה הודתה בה בסעיף 10 לכתב ההגנה), ושביניה הטיסה עוכבה, והמטוס נאלץ להמתין למבקש מספר דקות (עובדה שהמשיבה הודתה בה בסעיף 12 לכתב ההגנה). ואילו שאר הנוסעים באותן טיסות עברו בדיקה ביטחונית שגרתית ביותר, שלכל היותר ארכה דקה אחת או שתיים.

16. מעבר לטענות המבקש אודות השפלתו ופגיעה בכבודו ובפרטיותו כתוצאה מהתנהגותם הספציפית של עובדי הביטחון של המשיבה, הרי התחקורים המיוחדים, אותם עבר המבקש, מהווים הפליה על בסיס לאום בניגוד לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, המעגן את זכותו של המבקש, ושל כלל הנוסעים הערבים, לשוויון. למותר לציין, כי חל איסור על המשיבה לנהוג באפליה על רקע לאום כלפי נוסעיה. שורה ארוכה של פסקי דין עיגנו את המעמד החוקתי שזכה לו עקרון השוויון בעקבות חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

בג"צ 5394/92 הופרט נ' "יד ושם", פ"ד מח(3) 353, 362 ;
בג"צ אל-על נתיבי אויר לישראל נ' דנילוביץ ואח', פ"ד מח(5) 749, 760 ;
בג"צ 451/94 מילר נ' שר הביטחון, פ"ד מט(4) 94, 133 ;
בג"צ 6698/95 קעדאן נ' מינהל מקרקעי ישראל ואח', פ"ד נד(1) 258, 278.

17. בית המשפט קמא טעה משלא בחן את שאלת הרלוונטיות של הנהלים לאור זכותו החוקתית של המבקש לשוויון והפגיעה האפשרית בזכות זו. הבדיקות המיוחדות שבוצעו ביחס למבקש, וכן הבדיקות הרגילות שבוצעו לשאר הנוסעים בטיסות נשוא התביעה, נדרשו ובוצעו על פי הנהלים. למבקש אינטרס מובהק, אם כן, לדעת מה נקבע בנהלים אלה, במיוחד חשוב לדעת אם נקבעו בהם הוראות ו/או הנחיות, המתייחסות לבדיקות ביטחוניות, הנעשות על פי הלאום או הדת של הנוסע. החלטת בית המשפט שוללת יכולתו של המבקש להשיג את הפרטים החיוניים, העשויים לעזור לו בהוכחת הפלייתו לרעה בביצוע הבדיקות.

18. יתרה מזו. היות וענייננו בפגיעה בזכויות אדם מוגנות, הרי שייכותם של הנהלים לעניין הנדון אמורה להיבחן לאור הספק אותו עורר המבקש בדבר חוקיותם של הבדיקות ושל הנהלים. המבקש פירט בכתב התביעה מסכת ארוכה של בדיקות מיוחדות, אשר מלמדות, כי המשיבה מפעילה מדיניות פסולה של הפלייה על בסיס לאום כלפי נוסעים ערבים בכלל, וכלפי המבקש בפרט. בנסיבות העניין, ובהתחשב בחובתה הבסיסית של המשיבה לכבד את זכותו החוקתית של המבקש לשוויון, שומה היה על בית המשפט להורות למשיבה לגלות ראיות ו/או להשיב על שאלות, הנוגעות לנהלים, ושיש בהם כדי לעזור לבית המשפט להגיע לחקר האמת ולהכריע בשאלת חוקיות מעשיה של המשיבה. (ר' דבריו של השופט זמיר בבג"צ 6055/95 צמח נ' שר הביטחון, פ"ד נג(5) 241, 268 ; לעניין גילוי ראיות ו/או נתונים לצורך ביסוס טענת הפלייה ר' למשל סעיף 7 לחוק שכר שווה

לעובדת ולעובד, התשנ"ו-1996, המאפשר לעובד שאין הנתונים מצויים בידו ושחושד כי מפלים אותו בניגוד לחוק לקבל לידי את המידע שיאפשר לו לבסס את תביעתו).

19. בית המשפט קמא טעה בקובעו, כי התנהגותם של עובדי הביטחון וחוקיותה "תבחנה באופן עצמאי וללא קשר לאמור בנהלים", שהם מקבלים משירות הביטחון הכללי. עיקר עניינה של התביעה הוא היחס השונה והמפלה, שלו זכה המבקש מצד עובדי הביטחון של המשיבה. יחס "שונה" זה אינו נבחן על פי התנהגותם של עובדי הביטחון כלפי המבקש בלבד, אלא יש צורך, כאמור לעיל, לבחון על פי התנהגותם של עובדי הביטחון כלפי שאר הנוסעים בטיסה; **התנהגות שכאמור מבוצעת בהתאם לנהלים וההוראות שנקבעו, ואשר על פיהם עורכת המשיבה בדיקות ביטחוניות לנוסעיה.**

20. הטענה, כי בקשות המבקש להמציא הנחיות ו/או נהלי הבדיקות הביטחוניות "הינה זרה לתובענה ומתבקשת לצרכים שהם זרים לתביעה", הינה מחוסרת כל בסיס משפטי ו/או עובדתי. הנחיות ו/או נהלים אלה נוגעים לעניין הנדון, ויש בהם כדי להשפיע על התביעה, במיוחד אם יתברר, כי נקבעו בהם הוראות "מיוחדות" הנוגעות לאזרחי מדינת ישראל הערבים.

21. תמוהה עוד יותר טענת המשיבה, כי תביעת המבקש לא באה אלא על מנת לנהל דיון עקרוני בשאלה "האם המשיבה מפעילה מדיניות פסולה של הפליה על בסיס לאום ופגיעה בוטה בכבודם ובפרטיותם של נוסעים ערבים בכללי". שהרי לא יעלה על הדעת, שהעובדה שתביעת המבקש מעלה שאלות עקרוניות, הנוגעות למדיניות המשיבה ביחס לנוסעים ערבים בכלל, היא בה כדי לפגוע בזכותו של המבקש לגילוי מסמכים הנוגעים לעניינו הפרטי, ושעשויים לעזור לו בהוכחת טענתו בדבר הפלייתו לרעה על רקע השתייכותו הלאומית.

22. בנוסף, בית המשפט קמא טעה משלא דן כראוי בכלל השאלות ו/או הדרישות, שנכללו בבקשת המבקש להשלמת תשובות לשאלון ופרטים נוספים (בש"א 363/02). המבקש פירט בבקשה (בנספח ד' לבקשה) את השאלות והפרטים הנוספים, אשר לגביהם לא ניתנה תשובה מספקת בתצהיר שהוגש מטעם המשיבה. כמו כן, המבקש התייחס בתגובתו לתשובת המשיבה לבש"א 336/02, שהוגשה ביום 4.2.02, לשאלות ולפרטים נוספים, שעליהן נדרשה המשיבה להשיב ו/או להוסיף ולהשיב. בית המשפט קמא התעלם מרוב דרישותיו של המבקש, מלבד אלו הנוגעות להוראות ונהלי הבדיקות הביטחוניות.

23. מן הראוי לציין, כי בית המשפט קמא אף טעה משהתעלם מטענות המבקש, שהועלו בתגובה לבקשת המשיבה לביטול הצו, לעניין מועד התייחסות המשיבה לגופה של בש"א 22971/99. לפי החלטת בית המשפט הנכבד מיום 23.12.99 רשאית הייתה הנתבעת להגיש תגובה בכתב ולבקש לבטל את הצו, תוך 30 ימים מיום המצאת החלטה לידיה. אומנם הנתבעת הגישה בקשה לביטול הצו, אך לא הגישה תגובה מפורטת לבקשת התובע כמתחייב. במקום זאת הסתפקה בטענה כללית, שחלק מהמידע המתבקש לא שייך לעניין או שאין לגלותו משיקולי בטחון.

למעשה, המשיבה הקנתה לעצמה זכות שאין לה באומרה, כי היא "שומרת על זכותה לטעון לגופו של עניין" לאחר שתינתן הכרעה בבקשתה למחיקת ו/או דחיית התביעה. אין כל בסיס משפטי לטענה זו. שהרי לפי החלטת בית המשפט, המשיבה הייתה אמורה להגיש תגובה בכתב תוך 30 ימים מיום המצאת ההחלטה לידיה. משחלף המועד ולא הוגשה תגובה בכתב לגופו של עניין, ובית המשפט לא האריך את המועד להגשת התגובה, אין עוד בידי המשיבה זכות "לטעון לגופו של עניין".

24. כאמור, המשיבה התייחסה לגופה של בש"א 22971/99 רק בתצהיר שניתן מטעמה ביום 17.10.01, היינו כעבור כשנתיים מאז שהבקשה הוגשה. בנסיבות העניין, התנהגותה של המשיבה מהווה זלזול בהליכי משפט, בסדרי דין ובכבודו של בית המשפט. התנהגות זו הביאה להארכת הדיון בבקשות המבקש שלא לצורך, וגרמה לבזבוז זמן והוצאות. התנגדותה של הנתבעת לפחות לחלק מבקשת המבקש הייתה קנטרנית ומיותרת מלכתחילה.

25. השלמת תשובות ופרטים נוספים כמבוקש בבש"א 363/02, וכן גילוי מסמכים כמבוקש בבש"א 22971/99, עשויים לעזור לבית המשפט להגיע לחקר האמת, לייעל את הדיון ולחסוך בזמן ובהוצאות.

לאור כל האמור לעיל, בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן רשות ערעור על החלטת בית המשפט קמא.

עאוני בנא, עו"ד
ב"כ המבקש